يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ أَ لَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَ يُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَ غَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَ شَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ (130) ذٰلِکَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّکَ مُهْلِکَ الْقُرَى بِظُلْم وَ أَهْلُهَا غَافِلُونَ (131) وَ لِكُلِّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا وَ مَا رَبُّكَ بِغَافِلِ عَمَّا يَعْمَلُونَ (132) وَ رَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَ يَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمِ آخَرِينَ (133) إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ وَ مَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ (134) قُلْ يَا قَوْم اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لاَ

يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (135) وَ جَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأً مِنَ الْحَرْثِ وَ الْأَنْعَامِ نَصِيباً فَقَالُوا هٰذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَ هٰذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلاَ يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَ مَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ (136) وَ كَذَٰلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرِ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلاَدِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَ لِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَ مَا يَفْتَرُونَ (137) وَ قَالُوا هَٰذِهِ أَنْعَامٌ وَ حَرْثُ حِجْرٌ لاَ يَطْعَمُهَا إِلاَّ مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ وَ أَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَ أَنْعَامٌ لاَ يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (138) وَ قَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَٰذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا وَ مُحَرَّمٌ

عَلَى أَزْوَاجِنَا وَ إِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (139) قَدْ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (139) قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلاَدَهُمْ سَفَها بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ حَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللّهِ قَدْ ضَلُّوا وَ مَا كَانُوا مُهْتَدِينَ (140)

"O ye assembly of Jinns and men! Came there not unto you messengers from amongst you, setting forth unto you My signs, and warning you of the meeting of this Day of yours?" They will say: "We bear witness against ourselves." It was the life of this world that deceived them. So against themselves will they bear witness that they rejected faith. (The messengers were sent) thus, for thy Lord would not destroy for their wrong-doing men's habitations whilst their occupants were unwarned. To all are degrees (or ranks) according to their deeds: for thy Lord is not unmindful of anything that they do. Thy Lord is self-sufficient, full of Mercy: if it were His will, He could destroy you, and in your place appoint whom He will as your successors, even as He raised you up from the posterity of other people. All that hath been promised unto you will come to pass: nor can ye frustrate it (in the least bit). Say: "O my people! Do whatever ye can: I will do (my part): soon will ye know who it is whose end will be (best) in the Hereafter: certain it is that the wrong-doers will not

prosper." Out of what Allah hath produced in abundance in tilth and in cattle, they assigned Him a share: they say, according to their fancies: "This is for Allah, and this" - for our "partners"! But the share of their "partners" reacheth not Allah, whilst the share of Allah reacheth their "partners"! Evil (and unjust) is their assignment! Even so, in the eyes of most of the pagans, their "partners" made alluring the slaughter of their children, in order to lead them to their own destruction, and cause confusion in their religion. If Allah had willed, they would not have done so: but leave alone them and their inventions. And they say that such and such cattle and crops are taboo, and none should eat of them except those whom - so they say - We wish; further, there are cattle forbidden to yoke or burden, and cattle on which, (at slaughter), the name of Allah is not pronounced; forging a lie against Allah's name: soon will He requite them for they forged. They say: "What is in the wombs of such and such cattle is specially reserved (for food) for our men, and forbidden to our women; but if it is still-born, then all have share therein. For their (false) attribution (of superstitions to Allah), He will soon punish them: for He is full of wisdom and knowledge. Lost are those who slay their children, from folly, without knowledge, and forbid food which Allah hath provided for them, forging (lies) against Allah. They have indeed gone astray and heeded no guidance.

اے گروہ جن وانس، کیا تمہارے پاس خود تم ہی میں سے ایسے رسول نہیں
آئے تھے جو تم کومیری آیات سناتے اور اس دن کے انجام سے ڈراتے
تھے؟"وہ کہیں گے "ہاں، ہم اپنے خلاف خود گواہی دیتے ہیں "آج دنیا کی

زندگی نے اِن لو گوں کو د ھو کے میں ڈال رکھاہے ، مگر اُس وقت وہ خو داینے خلاف گواہی دیں گے کہ وہ کافر تھے۔(یہ شہاد تان سے اس لیے لی حائے گی کہ) یہ ثابت ہو جائے کہ تمہارار بستیوں کو ظلم کے ساتھ تباہ کرنے والا نہ تھاجبکہ ان کے باشندے حقیقت سے ناوا قف ہوں-ہر شخص کادر جہ اُس کے عمل کے لحاظ سے ہے اور تمہار ارب لو گوں کے اعمال سے بے خبر نہیں ہے-تہهار ارب بے نیاز ہے اور مہر بانی اس کا شیوہ ہے -اگروہ جا ہے تو تم لو گوں کولے جائے اور تمہاری جگہ دوسرے جن لو گوں کو جاہے لے آئے جس طرح اُس نے تمہیں کچھ اور لو گوں کی نسل سے اٹھایا ہے۔ تم سے جس چیز کاوعدہ کیاجار ہاہے وہ یقیناً آنے والی ہے-اور تم خدا کوعا جز کر دینے کی طاقت نہیں رکھتے -اپ محمدٌ، کہہ دو کہ لو گو، تم اپنی جگہ عمل کرتے رہواور میں بھی اپنی جگہ عمل کر رہاہوں، عنقریب شہبیں معلوم ہو جائے گا کہ انجام کار کس کے حق میں بہتر ہوتاہے، بہر حال یہ حقیقت ہے کہ ظالم مجھی فلاح نہیں پاسکتے -اِن لو گوں نے اللہ کے لیے خوداُسی کی پیدا کی ہوئی کھیتیوں اور

مویشیوں میں سے ایک حصہ مقرر کیا ہے اور کہتے ہیں یہ اللّٰد کے لیے ہے، بزعم خود،اور یہ ہمارے ٹھیرائے ہوئے شریکوں کے لیے پھر جو حصہ ان کے ٹھیرائے ہوئے شریکوں کے لیے ہے وہ تواللہ کو نہیں پہنچنا مگر جواللہ کے لیے ہے وہان کے شریکوں کو بہنچ جاتا ہے۔ کیسے برے فیصلے کرتے ہیں یہ لوگ! اوراسی طرح بہت سے مشر کوں کے لیےان کے شریکوں نے اپنی اولاد کے قتل کوخو شنما بناد باہے، تا کہ ان کو ہلا کت میں مبتلا کریں اور ان پر ان کے دین کو مشتبہ بنادیں-ا گراللہ جاہتا تو یہ ایسانہ کرتے ، لہٰذاانہیں چھوڑ دو کہ ا پنیافتر ایر دازیوں میں لگے رہیں۔ کہتے ہیں یہ جانوراور یہ کھیت محفوظ ہیں،ا نہیں صرف وہی لوگ کھا سکتے ہیں جنہیں ہم کھلا ناچاہیں، حالا نکہ یہ یابندی ان کی خود ساختہ ہے۔ پھر کچھ جانور ہیں جن پر سواری اور بار برداری حرام کر دی گئی ہے اور کچھ حانور ہیں جن پراللہ کا نام نہیں لیتے ،اور یہ سب کچھ انہوں نے اللّٰدیر افتر اکیاہے، عنقریب اللّٰد انہیں ان افتر ایر دازیوں کابدلہ دے گا-اور کہتے ہیں کہ جو پچھان حانوروں کے پیٹے میں ہے یہ ہمارے مر دوں کے

6/9

لیے مخصوص ہے اور ہماری عور توں پر حرام ، لیکن اگروہ مردہ ہو تودونوں
اس کے کھانے میں شریک ہو سکتے ہیں - یہ باتیں جوانہوں نے گھڑ لی ہیں ان
کابد لہ اللّٰد انہیں دے کررہے گا-یقیناً وہ حکیم ہے اور سب باتوں کی اسے خبر
ہے - یقیناً خسارے میں پڑگئے وہ لوگ جنہوں نے اپنی اولاد کو جہالت و نادانی
کی بناپر قتل کیا اور اللّٰہ کے دیے ہوئے رزق کو اللّٰہ پر افتر اپر دازی کرکے حرام
میں سے نہ
میٹے الیا - یقیناً وہ بھٹک گئے اور ہر گزوہ راہ راست پانے والوں میں سے نہ

(इस मौक़े पर अल्लाह उनसे यह भी पूछेगा कि) "ऐ गरोहे-जिन्न व इन्स, क्या तुम्हारे पास ख़ुद तुम में से ऐसे रसूल नहीं आए थे जो तुमको मेरी आयात सुनाते और उस दिन के अंजाम से डराते थे?" वे कहेंगे, "हाँ, हम अपने ख़िलाफ़ ख़ुद गवाही देते हैं ।" आज दुनिया की ज़िन्दगी ने उन लोगों को धोके में डाल रखा है, मगर उस वक़्त वे ख़ुद अपने ख़िलाफ़ गवाही देंगे कि वे काफ़िर थे । (यह शहादत उनसे इसलिए ली जाएगी कि यह साबित हो जाए कि) तुम्हारा रब बस्तियों को ज़ुल्म के साथ तबाह करनेवाला न था जबिक उनके बाशिन्दे हक़ीक़त से नावाक़िफ़ हों । हर शख्स का दरजा उसके अमल के लिहाज़ से है और तुम्हारा रब लोगों के आमाल से बेख़बर नहीं है । तुम्हारा रब बेनियाज़ है और मेहरबानी उसका शेवा है । अगर वह चाहे तो तुम

लोगों को ले जाए और तुम्हारी जगह दूसरे जिन लोगों को चाहे ले आए जिस तरह उसने त्म्हें कुछ और लोगों की नस्ल से उठाया है | त्मसे जिस चीज़ का वादा किया जा रहा है वह यक़ीनन आनेवाली है | और त्म ख़द को आजिज़ कर देने की ताक़त नहीं रखते | ऐ नबी, कह दो कि "लोगो, त्म अपनी जगह अमल करते रहो और मैं भी अपनी जगह अमल कर रहा हूँ, अनक़रीब तुम्हें मालूम हो जाएगा कि अंजामे-कार किसके हक़ में बेहतर होता है," बहरहाल यह हक़ीक़त है कि ज़ालिम कभी फ़लाह नहीं पा सकते | इन लोगों ने अल्लाह के लिए ख़ुद उसी की पैदा की हुई खेतियों और मवेशियों में से एक हिस्सा मुक़र्रर किया है और कहते हैं कि यह अल्लाह के लिए है, बज़अमे-ख़ुद, और यह हमारे ठहराए हुए शरीकों के लिए | फिर जो हिस्सा उनके ठाहराए हुए शरीकों के लिए है वह तो अल्लाह को नहीं पहुँचता मगर जो अल्लाह के लिए है वह उनके शरीकों को पहुँच जाता है | कैसे बुरे फ़ैसले करते हैं ये लोग ! और इसी तरह बह्त-से मुशरिकों के लिए उनके शरीकों ने अपनी औलाद के क़त्ल को ख़्शन्मा बना दिया है ताकि उनको हलाकत में मुब्तला करें और उनपर उनके दीन को म्श्तबह बना दें | अगर अल्लाह चाहता तो ये ऐसा न करते, लिहाज़ा इन्हें छोड़ दो कि ये अपनी इफतरापरदाज़ियों में लगे रहें | कहते हैं ये जानवर और ये खेत महफूज़ हैं, इन्हें सिर्फ़ वही लोग खा सकते हैं जिन्हें हम खिलाना चाहें, हालाँकि यह पाबन्दी उनकी खुदसाख्ता है | फिर कुछ जानवर हैं जिनपर सवारी और बारबरदारी हराम कर दी गई है और कुछ जानवर हैं जिनपर अल्लाह का नाम नहीं लेते, और ये सब कुछ उन्होंने अल्लाह पर इफ़तरा किया है, अनक़रीब अल्लाह उन्हें इन इफ़तरापरदाज़ियों का बदला देगा | और कहते हैं कि जो कुछ इन जानवरों के पेट में है, यह हमारे मर्दों के लिए मख़सूस है और हमारी औरतों पर हराम, लेकिन अगर वह मुर्दा हो तो दोनों उसके खाने में शरीक़ हो सकते हैं | ये बातें जो उन्होंने घड़ ली हैं, इनका बदला अल्लाह उन्हें देकर रहेगा | यकीनन वह हकीम है और सब बातों की उसे ख़बर है | यक़ीनन ख़सारे में पड़ गए वे लोग जिन्होंने अपनी औलाद को जिहालत व नादानी की बिना पर क़त्ल किया और अल्लाह के दिए हुए रिज्क को अल्लाह पर इफ़तरापरदाज़ी करके हराम ठहरा लिया | यक़ीनन वे भटक गए और हरगिज़ राहे-रास्त पानेवालों में से न थे |